

PROCESELE VERBALE ALE ȘEDINTELOR DE AVIZARE ORGANIZATE
DE COMITETUL DE STAT PENTRU ARHITECTURĂ ȘI CONSTRUCȚII, 1953

PROCES VERBAL Nr. 5
Monumente istorice din 21.II.1953
asupra amenajării

Castelului Pângărați

Compunerea comisiei:

Președinte: Prof. Duiliu Marcu Membru în C.S.A.C.
Membri: Prof. Grigore Ionescu
Prof. Horia Teodoru
Arh. Ștefan Balș
Arh. Ghika Budești
Secretar: N. Christu

Titlul lucrării: *Castel Pângărați, amenajare pentru unitatea de muncă M.A.I.*

Adresa Dir. Gl. a Hidrocentralei „V. I. Lenin” Bicaz – Neamț Nr. 1/466 din 14.II.1953 înregistrează la C.S.A.C. sub No. 1386 din 19.II.1953.

Valoarea lucrărilor: Lei 335 000

.Titular de investiții: Dir. Gl. a Hidrocentralei V. I. Lenin Bicaz -- Neamț, reprezentată prin tov. Ing. Focșa din Min. Energiei Electrice și tov. Arh. N. Săvulescu din Institutul de Proiectări energetice (ISPE).
Proiectant: Arhitect Romeo Vlad, din cadrul Dir. Gl. a Hidrocentralei V. I. Lenin.

Piese scrise și desenate, precum și documentația pe baza cărora se dă avizul se află depuse la dosarul lucrării.

În urma expunerii făcute de tov. referent Arh. I. Ghika și discuțiilor purtate în ședință se fac următoarele constatări și observații:

Proiectul de amenajare prezentat constă din lucrări de construcție de mică importanță ca: ziduri despărțitoare, închideri și deschideri de goluri, reparații și consolidări a planșelor, completări de stâlpi la cerdacuri, refacerea și completarea tencuielilor, a ancadramentelor la ferestre, a profilației brâurilor și cornișelor, rostuirea zidăriei de piatră aparentă, execuția de împrejmuiri în curți și în jurul clădirii etc.

Planșele desenate sunt sumare neavând caracterul unui proiect de execuție.

Proiectul nu prevede nici o lucrare de amenajare sau consolidare a corpului de pe latura de vest a curții cu biserică, deși rezultă din declarația proiectantului că acest corp se găsește în stare de degradare

avansată (învelitori complet deteriorate, ziduri prăvălite, stâlpi lipsă, etc.)

Se propune o compartimentare a curții în mijlocul căreia se află biserica cu ajutorul a numeroase ziduri masive, pentru a se crea o curte separată la intrare, să se izoleze biserica și să se închidă incinta pe latura de vest unde se află corpul de clădire ruinat. Această compartimentare rupe unitatea incintei bisericii, iar apropierea prea mare a zidurilor de biserică creiază acesteia un cadru meschin, insuficient degajat care va îngreuna accesul și circulația publicului în zilele de sărbătoare.

Față de constatările de mai sus, comisia, considerând că prin amenajarea propusă se aduce o îmbunătățire a stării actuale a monumentului fără a altera în general caracterul său, dă aviz favorabil proiectului prezentat cu următoarele condițiuni:

– Se va renunța la închiderea cu ziduri a curții bisericii. Se vor executa numai împrejurimi cu caracter provizoriu din bulumaci și sârmă ghimpată, rezervându-se conform indicațiilor date în ședință spații mai largi în jurul bisericii. (linia A.B.C.)

– Se va asigura protecția tuturor temeliiilor construcțiilor îndepărtând apele de ploaie prin amenajarea unor pante de scurgere lesnicioasă și a unor trotuare, unde va fi necesar.

– Rostuitul zidăriei de piatră aparentă se va face fără umplerea și lustruirea rosturilor cari vor rămâne adâncite.

– Tencuirea soclurilor se va face acolo unde este necesar, pe o înălțime de cel puțin 1 metru deasupra solului cu mortar de var, excluzând cimentul pentru a nu închide umezeala în interiorul zidurilor și provoca dezagregarea lor.

– Planșeele intermediare din lemn ce se prevăd în turnul de Nord-Est se vor executa independente pe stâlpi, pentru a nu se face spargeri în zidurile perimetrice.

– Pentru execuția lucrărilor se vor completa planurile cu detalii suficiente. Se va studia cu grijă profilatura ancadramentelor, brâurilor și cornișelor, păstrând și îmbunătățind caracterul celor existente. Pretutindeni unde se găsesc profile originale se vor menține neatinsse porțiunile în stare mai bună.

– Execuția lucrărilor se va face sub conducerea și supravegherea directă a arhitectului proiectant, care poartă răspunderea pentru respectarea caracterului original al monumentului.

- Beneficiarul construcțiilor ce se amenajează are sarcina de a păstra în bună stare întregul ansamblu. Se va da o grijă deosebită vechei biserici, la care nu se va face nici o adăugire sau transformare fără aprobarea C.S.A.C.. Până la reconstruirea corpului situat pe latura de Vest a incintei bisericii, pe baza unui proiect aprobat de C.S.A.C., se vor lua toate măsurile ca materialele din acest corp să fie păstrate în starea existentă.

- În legătură cu folosirea unei uși demontate de la biserica Cârnău, Comisia socotește că nu trebuie să se procedeze la desmembrarea monumentelor de arhitectură cu caracter istoric ce se află în porțiunea de pe Valea Bistriței ce se inundă pentru construcția Hidrocentralei V. I. Lenin. În vederea luării unei hotărâri privind ansamblul acestor monumente care ar putea fi eventual demontate și remontate pe alte amplasamente, arhitectul urmează a întocmi un memoriu detaliat cu privire la această problemă.

Președinte: Prof. DUILIU MARCU

Membri: Prof. GRIGORE IONESCU

Prof. HORIA TEODORU

Arh. ȘTEFAN BALȘ

Arh. EM. COSTESCU

Referent: Arh. I. GHİKA BUDEȘTI

**PROCES VERBAL Nr. 6
al ședinței din 26.II.1953
pentru organizarea execuției lucrărilor
de conservare a monumentelor istorice
de arhitectură**

Compunerea comisiei:

Președinte: Prof. Duiliu Marcu Membru în C.S.A.C.

Membri: Prof. Grigore Ionescu

Prof. Horia Teodoru

Arh. I. Ghika Budești

Ing. Blum

Ing. Lăzărescu

Arh. Lieblich

Invitați: Tov. Moiceanu Ministerul Cultelor

Tov. Simionescu Ministerul Cultelor

Tov. Costescu C.P.A.C.

Tov. Cazimir C.P.A.C.

Tov. Berechet Patriarhia

Tov. Șerbănescu Min. Gosp. Comunale

Tov. Niculescu C.S.A.

Secretară: Buzescu Sanda

Tov. Prof. Duiliu Marcu deschide ședința arătând că potrivit Cap. I punctul 14 din H.C.M. 2447/1952 C.S.A.C. are sarcina de a „conduce și organiza activitatea de protecție și restaurare a monumentelor istorice de arhitectură de pe teritoriul Republicii Populare Române”. În exercitarea acestei atribuțiuni C.S.A.C. a cerut ca fondul de Lei 5 600 000 – acordat

prin HCM 186/20.I.1953 la dispoziția C.S.A.C. ca fond de investiții în vederea reconstruirii, restaurării și protejării monumentelor istorice, să fie repartizat celor trei unități interesate după cum urmează:

1. Lei 1 900 000 – către Ministerul Cultelor din care:

Lei 1 440 000 pentru lucrări de conservare la 17 monumente în 1953.

Lei 260 000 pentru intervenții urgente la biserici de lemn și la diferite alte monumente istorico-religioase.

Lei 200 000 pentru întocmirea proiectelor de readucere a 13 monumente alese de CSAC la forma lor originală.

2. Lei 1 700 000 – Comitetul pentru Așezămintele Culturale din care:

Lei 1 460 000 pentru lucrări de conservare la 10 monumente în 1953.

Lei 140 000 pentru intervenții urgente

Lei 100 000 pentru întocmirea proiectelor de readucere a 7 monumente alese de CSAC la forma lor originală.

3. Lei 2 000 000 – Comitetul pentru Artă pentru reconstruirea și amenajarea Palatului Mogoșoaia în 1953.

La această intervenție nu s-a primit încă răspuns. Între timp este necesar ca, în ședința de azi, să se stabilească cine întocmește devizele și proiectele pentru lucrările de protejare și restaurare din 1953, deasemeni care vor fi executații lucrărilor, precum și modalitățile de procurare și aprovizionare a șantierelor cu materialele necesare.

În legătură cu sarcinile ce se vor da fiecărei instituții, este necesar să se precizeze răspunderile fiecăreia fiind hotărât că C.S.A.C. va avea rolul de coordonare, inspectând șantierele de lucrări și participând la recepționarea lor.

Din discuțiile ce au avut loc, în care fiecare delegat și-a expus punctul de vedere, se desprind următoarele:

Tov. Moiceanu și Simionescu din partea Ministerului Cultelor ca și tov. Costescu și Cazimir din partea C.P.A.C. își iau angajamentul ca până la 31 Martie a.c. să întocmească proiectele și devizele pentru toate lucrările de restaurare și reparații din lotul ce revine fiecăreia din aceste instituții, pe 1953, prin serviciile tehnice proprii, supunându-le pe măsura întocmirii la avizarea C.S.A.C. Tov. arată mai departe că problema cheie pentru îndeplinirea la timp a execuției lucrărilor este procurarea materialelor și stabilirea organelor de execuție.

Tov. Niculescu din partea Comitetului de Stat al Aprovizionării arată că, deși sarcinile C.S.A. sunt foarte mari și este întotdeauna greu pentru această instituție să prevadă alocarea de cote suplimentare de materiale, când acestea nu au fost prevăzute din vreme, va fi totuși posibil, dat fiind cantitățile relativ mici ce sunt necesare pentru monumentele istorice, să se repartizeze materialele în trim. II, dat fiind scopul important urmărit. Aceasta cu condiția ca să fie dată de urgență o hotărâre a Consiliului de Miniștri, trasând această sarcină C.S.A. și ca Ministerul Cultelor, C.P.A.C. și Comitetul pentru Artă să comunice până la 31 Martie cel mai târziu la C.S.A. *listele de materiale necesare și localitățile unde acestea urmează să fie dirijate.*

Tov. Ing. Șerbănescu, șeful Serviciului Execuție din Ministerul Gospodăriilor Comunale, arată că întreprinderile regionale de Construcție pendinte de Minister au sarcini foarte mari, trasate prin plan pentru execuția unor lucrări de volum mare, deși au fost înființate pentru preluarea lucrărilor de minimă amploare față de cele ce revin trusturilor Ministerului Construcțiilor.

În prezent sunt în curs de înființare întreprinderi de reparații și întreținere cari vor ține de I.R.C.L. Ministerul Gospodăriilor Comunale. Aceste unități vor putea prelua lucrări mici, ca acelea de restaurare a monumentelor istorice.

În cazul când proiectele și materialele ar putea fi puse imediat la dispoziție, Ministerul Gospodăriilor Comunale ar putea prinde în planul I.R.C.L. unele lucrări de conservare, dar în primul rând trebuie rezolvată includerea acestor lucrări în planul întreprinderilor, lucru ce nu se poate face decât printr-o hotărâre a Consiliului de Miniștri.

Este deasemeni necesar să se elaboreze de urgență norme speciale de modul cum trebuie executate lucrările de conservare și restaurare a monumentelor și pentru stabilirea regimului de prețuri la lucrările de reparații ce se execută la aceste monumente.

Tov. Prof. Grigore Ionescu și tov. Ing. Lăzărescu își exprimă îndoiala că întreprinderile de reparații ale Întreprinderilor Regionale de Construcții ar putea executa în bune condițiuni lucrări cu specific atât de deosebit și delicat ca lucrările de conservare și restaurare a monumentelor istorice. Va trebui ca în termen scurt să fie organizate unități specializate pentru aceste sarcini, care să aibă posibilități permanente de a interveni urgent cu calificarea necesară. Există o propunere mai veche a Comitetului de Stat pentru Construcții în acest sens, care prevede înființarea unor *atelieri* pe lângă întreprinderile de construcții, având sediul în centrele unde se găsesc concentrate monumente numeroase. (Suceava, Iași, București, Craiova, Cluj, etc.).

În concluzia dezbaterilor tov. Prof. Duiliu Marcu face un apel la toate instituțiile reprezentate ca să

colaboreze cu C.S.A.C. pentru aducerea la îndeplinire a sarcinii de mare importanță și răspundere care este aceea de a păstra patrimoniul arhitectonic valoros al poporului nostru.

Întemeiat pe HCM 2447/1952, C.S.A.C. va lua de urgență toate măsurile de coordonare și organizare, inițiind la nevoie și o hotărâre a Consiliului de Miniștri, pentru a asigura toate condițiile pentru realizarea la timp a lucrărilor de conservare și restaurare prevăzute pe 1953, mobilizând toate organele competente ale instituțiilor și organizațiilor de Stat interesate și concentrând toate mijloacele potrivite pentru îndeplinirea acestei sarcini.

Se vor trasa precis diferitelor instituții părțile de sarcini ce le revin, fixând termenele cele mai juste pentru aducerea lor la îndeplinire.

Aceste sarcini se pot concretiza după cum urmează:

1. Finanțarea lucrărilor prin repartizarea efectivă către trei beneficiari a sumelor corespunzătoare, din fondul pus la dispoziția C.S.A.C. prin hotărârea 186.

2. Întocmirea urgentă a proiectelor și devizelor.

3. Asigurarea mijloacelor de execuție prin întreprinderile cele mai calificate *existente*.

4. Asigurarea la timp și în cantități corespunzătoare a materialelor necesare.

5. Întocmirea normelor și îndrumărilor metodologice pentru modul de execuție și pentru stabilirea regimului de prețuri la lucrările de reparații și restaurare a monumentelor istorice de arhitectură.

După ce vor fi asigurate modalitățile îndeplinirii sarcinilor urgente pe 1953, se vor face propuneri pentru așezarea pe baze temeinice și de durată a întregii activități de conservare și restaurare a monumentelor istorice de arhitectură, organizându-se organe de proiectare și organe de execuție specializate pentru asemenea lucrări.

Președinte: Prof. Arh. DUILIU MARCU
Membri: Prof. Arh. GR. IONESCU
Prof. Arh. H. TEODORU
Ing. BLUM
Arh. I. GHICA

Invitați:
Min. Cultelor: Tov. MOICEANU
Tov. I. SIMIONESCU
C.P.A.C.: Tov. E. COSTESCU
Tov. CAZIMIR
Patriarhia Tov. BERECHET
M.G.C.I.L. Tov. ȘERBĂNESCU
C.S.A. Tov. NICULESCU
C.S.A.C. Tov. LĂZĂRESCU
Tov. LIEBLICH

Comitetul Așezămintelor Culturale poate asigura întocmirea formelor tehnice pentru cele 14 monumente trecute în listă.

– Repartizarea materialelor, programarea constructorului și virarea fondurilor cade în sarcina C.S.A.C. ca instituție ce a fost planificată de C.S.P. cu suma pentru restaurări pe 1953.

G. Cazimir

**PROCES VERBAL Nr. 7
al ședinței de avizare din 2 Aprilie 1953 orele 12**

Compunerea Consiliului:

Președinte: Prof. Duiliu Marcu, Membru în C.S.A.C.

Membri: Arh. Ștefan Balș
Arh. E. Costescu
Arh. I. Ghika Budești
Prof. Gr. Ionescu
Prof. H. Teodoru
Arh. R. Lieblich

Deasemeni iau parte ca:

Referenți: Arh. I. Ghika Budești
Arh. T. Socolescu

Secretar: N. Christu

I. *Titlul lucrării:* Lucrări de protejare la Mănăstirea Aninoasa (Raionul C. Lung, Reg. Pitești) adresa Min. Cultelor 4495 din 17 Martie 1953 înregistrată la C.S.A.C. sub Nr. 2534 din 18 Martie 1953.

Valoarea lucrării: Lei 50 000 – (sumă în limita stabilită de C.S.A.C.)

Titular de investiții: Ministerul Cultelor, reprezentat prin tov. Moiceanu și tov. Arh. D. Ionescu Berechet (din partea Patriarhiei).

Proiectant: Arhitect D. Ionescu Berechet.

Referent: Arh. I. Ghika Budești.

Dosarul cuprinde următoarele piese scrise și desenate:

– memoriu, deviz, antemăsurătoare, baza prețurilor, analiza prețurilor, lista materialelor.

Secțiunea longitudinală prin bucătăria, fațada interioară (clopotnița și paraclisul) secțiuni prin clopotniță, stăreție și trapeză scara 1:100, plan etaj, plan pivniță și parter (scara 1:100).

În urma expunerii făcute de tov. referent Arh. Ghika Budești și discuțiilor purtate în ședință, se fac următoarele constatări și observații:

Proiectul prezentat constă din lucrări de conservare a anexelor mănăstirii (chilii, trapeza, paraclis și bucătăria) la care acoperișurile sunt complet deteriorate. Devizul prevede pentru refacerea acoperișurilor următoarele operațiuni: desfacerea și curățirea zidurilor pentru rezidire, zidărie nouă, șarpanta acoperișului, inclusiv stâlp de susținere, învelitoare de șifă.

Planșele desenate sunt sumare, neavând caracterul unui proiect de execuție; astfel lipsește un plan al acoperișului, deasemeni planșe de detaliu ale șarpantei.

Fiind vorba de lucrări de protejare se propune ca zidăria susținătoare a șarpantei să nu fie executată pe toată grosimea zidului existent astfel cum este prevăzut în proiect ci numai atât cât este necesar susținerii ei, lăsându-se ștrepi la partea exterioară a zidului pentru legarea ulterioară a paramentului de piatră și zidărie aparentă (întocmai ca resturile clădirii acesteia). Astfel, se va realiza o economie cu care s-ar putea executa eventual și acoperirea bucătăriei. Zidăria nouă va fi continuă, nelăsându-se goluri, pentru a împiedica desvelirea prin acțiunea vântului ce ar pătrunde prin aceste goluri.

Se constată deasemeni, că molozul rezultat din dărâmarea zidăriei se află actualmente depozitat pe bolțile de la parter, exercitând o presiune mare pe acestea, care ar putea să le dărâme.

În afară de aceasta, Consiliul mai constată (după afirmațiile reprezentanților Ministerului Cultelor) că paraclisul în care se află interesante lucrări de zugrăveli, amenință cu prăbușirea, dacă nu se vor lua măsuri urgente de proptire.

Față de constatările de mai sus, Consiliul, considerând că lucrările proiectate sunt absolut necesare pentru protejarea mănăstirii, dă aviz favorabil proiectului prezentat cu următoarele condițiuni:

1. Zidăria susținătoare a șarpantei nu va fi executată pe toată grosimea zidului existent de la parter, ci numai atât cât este necesar susținerii ei, lăsându-se ștrepi în partea exterioară a zidului, pentru legarea ulterioară a paramentului de piatră și cărămidă aparentă.

2. Molozul ce se află depozitat pe bolțile parterului și care este rezultat din dărâmarea zidăriei vechi, va fi imediat îndepărtat, căutându-se cu atenție în acest moloz, urmele vechilor piese de piatră, ornamente, etc., cari vor fi inventariate și păstrate.

3. Se vor lua măsuri urgente de consolidare a paraclisului, punându-se proptiri provizorii din lemn, cu pene bătute până la refuz, căutându-se însă să nu se strice zugrăvelile existente. Deasemeni, se vor dispune legături exterioare prin platbande, fără să se deterioreze zidurile.

4. Execuția lucrărilor se va face sub conducerea și supravegherea arhitectului proiectant și a unui tehnician, care va avea răspunderea. Arhitectul proiectant va avea obligația de a întocmi proiectul de execuție înainte de începerea lucrărilor și de a da detalii de execuție și toate indicațiunile necesare în timpul execuției pe șantier.

II. *Titlul lucrării:* Lucrări de restaurare la mănăstirea Gura Motrului. (adresa Min. Cultelor Nr. 4495 din 17.III.1953).

Valoarea lucrărilor: Lei 60 000 – (sumă în limita celei stabilite de C.S.A.C.).

Titular de investiție: Ministerul Cultelor reprezentat prin tov. Moiceanu și tov. arh. Ionescu Berechet din partea Patriarhiei.

Proiectant: Ing. Ioan Popovici și Arh. Berechet.

Referent: Arh. Ghika Budești.

Dosarul, cuprinde următoarele:

a. Piese scrise: memoriu, antemăsurătoare, analiza prețurilor, deviz estimativ, extras de materiale.

b. Piese desenate: plan de situație, (parter) scara 1:100; plan etaj (casele stăreției) sc., 1:100.

În urma expunerii făcute de tov. referent Ghika Budești, și a discuțiilor purtate în ședință, se fac următoarele constatări și observații:

Proiectul prezentat constă din lucrări de reparare și conservare ca: terminarea acoperirii turnului clopotniță, restaurarea vechiului zid de legătură, din fața turnului clopotniță și partea de nord a bisericii.

Se constată că din planșele desenate, atașate la dosar, nu rezultă deloc poziția lucrărilor. Hotărârile luate se bazează deci numai pe afirmațiile reprezentanților Min. Cultelor și pe acelea ale tov. arh. Balș, care a vizitat mânăstirea în vara anului 1952.

Membrii Consiliului propun ca din șirul lucrărilor prevăzute să nu se execute tencuielile exterioare la turle și spoielile exterioare la pereții bisericii, pentru a se păstra vechile decorații. Deasemenea constată că în deviz sunt prevăzute lucrări de desfacere completă și refacere a zidului împrejmuitoar. Acest zid ar putea prezenta un interes deosebit arheologic, prin prezența de urme ale zidurilor transversale și bolțile fostelor chilii (astăzi distruse) și nu este cazul să fie dărâmat, refăcut și tencuit.

Față de constatările de mai sus, Consiliul, *dă aviz favorabil proiectului prezentat cu următoarele condițiuni:*

1. Nu se vor executa tencuielile exterioare la turle și spoielile exterioare, păstrându-se vechile decorații.

2. Zidul împrejmuitoar cu urmele zidurilor vechilor chilii, va fi menținut și în nici un caz dărâmat și refăcut, iar dacă ar amenința să cadă, i se vor face proptiri provizorii, subzidirii sau ori ce altă lucrare de consolidare pentru a-l menține, luându-se aprobarea Dir. G-rale a Monumentelor Istorice.

3. Execuția lucrărilor se va face sub conducerea și supravegherea arhitectului proiectant și a unui tehnician, care va avea răspunderea. Arhitectul proiectant va avea obligația de a întocmi proiectul de execuție înainte de începerea lucrărilor și de a da detalii de execuție și toate indicațiunile necesare în timpul execuției pe șantier.

III. Titlul lucrării: *Lucrări de restaurare la Casa Veche din Herești – raion Vidra, regiunea București.*

Adresa Comitetului pentru Așezămintele Culturale Nr. 6125 din 16 Martie 1953.

Valoarea lucrărilor: Lei 219 000 (peste limita de 200 000 lei stabilită de C.S.A.C.)

Titular de Investiții: Comitetul pentru Așezămintele Culturale reprezentat prin tov. arhitect E. Costescu.

Proiectant: Arh. E. Costescu

Referent: Arh. T. Socolescu

Dosarul: cuprinde următoarele piese:

a. Piese scrise, memoriu, antemăsurătoare, deviz, analiza prețurilor, lista de materiale.

b. Piese desenate, 2 planuri și o fațadă la sc. 1:50, o schiță perspectivă, precum și o fotografie.

Toate piesele desenate au fost prezentate Consiliului în ședință de către arhitectul proiectant.

În urma expunerii făcute de tov. ref. arh. T. Socolescu și discuțiilor purtate în ședință, se fac următoarele constatări și observații:

Se constată că această casă veche, în stare de ruină are un corp adăogit ulterior (cu parter și etaj), care se află în aceeași stare. Clădirea originală executată în piatră de talie și cu încăperi acoperite cu bolți de cărămidă, – avea parter și etaj, iar în partea centrală un al doilea etaj, care pare a fi mai nou, având fațada și pilăstirii executate în tencuială, soclul imitând în tencuială bosaje de piatră. [*Afirmație greșită privind materialul de construcție al bolților, care sunt din piatră fățuită. N.R.*]

După fotografia prezentată, care reprezintă această clădire înainte de a se dărâma, partea centrală avea un acoperiș de formă bombată.

Din examinarea planului de la parter, cât și a fațadelor, rezultă că porțiunea clădirii de la Est, a fost sigur adăogată mai târziu.

Se constată deasemenea că lucrările prevăzute în proiect ating suma de 219.000 lei, depășind cu 19 000 lei suma fixată pentru acest scop.

Față de constatările de mai sus, Consiliul *dă aviz favorabil proiectului cu următoarele observațiuni:*

1. Construcția veche va fi reclădită cu zidărie până la cornișe, lăsându-se ștrepi pe ambele fețe pentru a se putea fixa ulterior piatra (atât în exterior, cât și în interior).

Deasemenea, se vor prevedea umeri pentru construirea bolților de cărămidă.

2. Învelitoarea va fi executată din olane.

3. În ceea ce privește forma acoperișului pavilionului central, se va face un studiu cu două variante (acoperiș bombat și acoperiș drept în 4 ape), care va fi prezentat Dir. G-rale a Monumentelor Istorice pentru a decide.

4. Construcția mai nouă adăogită (de cărămidă) va fi deocamdată menținută în starea ei actuală, urmând ca refacerea ei să se facă eventual ulterior.

IV. Titlul lucrării: *Lucrări de protejare la Casa Veche din Pribești, Raion Codăești, Regiunea Iași.*

Adresa C.P.A.C. Nr. 6125 din 16 Martie 1953.

Valoarea lucrărilor: Lei 120 000 (sumă în limita celei stabilite de C.S.A.C.)

Titular de investiții: Comitetul pentru Așezămintele Culturale, reprezentat prin tov. arh. E. Costescu.

Proiectant: Arh. E. Costescu
Referent: Arh. T. Socolescu.
Dosarul cuprinde următoarele:

a) Piese scrise, memoriu, antemăsurătoare, deviz, analiza prețurilor, lista materialelor, baza prețurilor.

b) Piese desenate: plan parter, fațadă și secțiune la sc. 1:100 prezentate în ședință.

Tov. referent în expunerea făcută arată că se intenționează să se facă următoarele lucrări:

Restaurarea acoperișului și învelitorii cu șită, consolidarea zidurilor deteriorate, refacerea bolților interioare prăbușite, executarea tâmplăriei și tencueli exterioare și interioare, precum și refacerea dușumelilor, etc.

Din examinarea planurilor, rezultă că la clădirea originală a fost adăogit ulterior un corp compus din patru camere, care este străin de arhitectura casei vechi.

În urma discuției asupra referatului și proiectului, Consiliul dă *aviz favorabil proiectului prezentat cu următoarele condițiuni:*

1. Corpul adăogit vechei clădiri va fi dărămat, păstrându-se zidurile numai la înălțimea de circa 0,50 m deasupra solului, astfel ca distribuția camerelor acestui corp să poată fi recunoscută. Soclul va fi amenajat ca o bancă continuă, jardiniere, etc. dispunându-se eventual în spațiile rezultate din fostele camere peluze de iarbă sau ronduri de flori.

2. Acoperișul vechii clădiri va fi refăcut în forma lui originală, prevăzându-se panta și pe latura de sud.

3. Ferestrele din fațada de sud, zidite actualmente, vor fi desfăcute, iar în acest caz ferestrele rotunde (fără ambratură) din capătul fațadelor de Est și Vest, vor fi închise (zidite).

4. Execuția lucrărilor se va face sub conducerea și supravegherea arhitectului proiectant și a unui tehnician, care va avea răspundere.

Arhitectul proiectant va avea obligația de a întocmi proiectul de execuție înainte de începerea lucrărilor și de a da detalii de execuție și toate indicațiunile necesare pe timpul execuției pe șantier.

Președinte: Prof. Arh. DUILIU MARCU
Membri: Arh. ȘTEFAN BALȘ
Arh. E. COSTESCU
Arh. I. GHIKA BUDEȘTI
Prof. GR. IONESCU
Arh. R. LIEBLICH
Prof. H. TEODORU

Invitați:
Min. Cultelor: Tov. MOICEANU
Arh. IONESCU BERECHET
Referenți: Arh. T. SOCOLESCU
Arh. GHIKA BUDEȘTI

PROCES-VERBAL Nr. 8
al ședinței de avizare din 7 Aprilie 1953 orele 12

Compunerea Consiliului:

Președinte: Prof. Duiliu Marcu, Membru în Comitet

Membri: Arh. Balș Ștefan
Arh. Costescu Emil <= Emilian >
Arh. Ghika Budești
Prof. Ionescu Grigore
Arh. Liebllich Richard
Prof. Teodoru Horia

Deasemeni iau parte ca referenți:
Arh. Fischer Ferdinand
Arh. Socolescu Toma

Secretar: N. Christu

I. Titlul lucrării: *Lucrări parțiale de restaurare la castelul Corvineștilor din Hunedoara.*

Valoarea lucrării: Lei 300 000. (sumă în limita stabilită de C.S.A.C.)

Titular de investiții: Comitetul pentru Așezăminte Culturale reprezentat prin tov. Arh. Costescu și Arh. Moisescu.

Proiectant: Arh. Moisescu.

Referent: Arh. R. Liebllich.

Dosarul cuprinde următoarele piese scrise: memoriul, antemăsurătoare, deviz, analiza prețurilor, tabloul materialelor, baza prețurilor, tablou de manoperă.

Un plan de situație al castelului a fost prezentat de către tov. arh. Moisescu în ședință.

Lucrările proiectate reprezintă o mică parte din lucrările necesare restaurării monumentului și se compun din: refacerea podului principal și cel secundar, completări de zidărie de piatră la picioarele podului și la aripa de est a castelului, repararea crăpăturilor la turnul principal de intrare, la turnul de apărare și la turnul buzdugan, completarea înveltoarii de țiglă solzi.

Consiliul, luând în discuție proiectul prezentat, constată că dosarul nu cuprinde documentație suficientă, neexistând elemente pentru a aprecia situația și natura exactă a lucrărilor prevăzute, – mai cu seamă că aceste lucrări urmează să se facă la unul din cele mai importante monumente din țară și socotește că acestor lucrări va trebui să li se dea cea mai mare atenție.

Deaceia, dă numai un aviz favorabil de principiu lucrărilor prevăzute de protecție și cere ca proiectantul să completeze dosarul cu planuri și studii detaliate, în care să fie arătate toate lucrările proiectate.

II. Titlul lucrării: *Lucrări de consolidare a Cetății de Vest de la Suceava și construcția unei locuințe de paznic în incinta Cetății.*

Adresa Comitetului pentru Așezăminte Culturale Nr. 9361 din 28 Martie 1953.

Valoarea lucrărilor:

a) lucrări de consolidare 7 100 lei

b) locuința paznicului 23 500 lei

Titular de Investiții: Comitetul pentru Așezăminte Culturale reprezentat prin tov. Arh. Costescu și Arh. Moisescu.

Proiectant: Arh. Costescu

Referent: Prof. Horia Teodoru

Dosarul cuprinde:

a) piese scrise: deviz, antemăsurătoare, analiza de prețuri și tabloul de materiale.

b) piese desenate: plan de situație a Cetății (schiță), plan, secție și fațadă a locuinței de paznic sc. 1:50.

Proiectul prevede lucrări de consolidare a zidăriei de piatră, din care s-au păstrat în cea mai mare întindere numai fundațiile. În afară de aceasta, se mai propune și construirea unei locuințe de paznic compusă din două camere.

Consiliul, luând în discuție proiectul, socotește că lucrările de desfacere a zidăriei și de refacere cu ciment a rosturilor dintre pietre ar putea să înlăture ori ce autenticitate istorică și arheologică a zidurilor, denaturând caracterul vechiului parament și să suprimе ori ce posibilitate de datare a zidurilor.

Deaceea, dă aviz nefavorabil lucrărilor de consolidare, astfel cum sunt concepute și recomandă următoarele:

1. După completa terminare a cercetărilor, de către organele Academiei R.P.R., să se îngroape la loc toate fundațiile descoperite, fără a se aduce elementelor găsite (fundații, ziduri, drumuri sau spații pietruite, etc.), nici o modificare sau restaurare, pentru ca oricând, viitorii cercetători să le afle în forma lor originală. Terenul se va nivela astfel ca să se obțină o cât mai bună scurgere a apelor de ploaie.

2. Planul fundațiilor, zidurilor și al celorlalte elemente descoperite se vor însemna, pe pământul nivelat în felul următor:

a) În locurile unde fundațiile sau zidurile se află la nivelul pământului, se va așeza pe aceste ziduri sau fundații un trotuar alcătuit din bolovani de râu sau din piatră neregulată, cu mortar de ciment. Trotuarul va putea avea lărgimea totală a zidurilor sau va marca ambele margini ale zidurilor pe lărgimea ce se va socoti necesară.

b) În locurile unde pământul nivelat este deasupra elementelor și zidurilor, adică acolo unde trotuarul așezat pe pământ de umplură nu s-ar putea menține în bune condițiuni, traseul planului cetății va fi marcat, la toate colțurile și, pe parcursul rectiliniu, din loc în loc, prin stâlpi de zidărie de piatră neregulată, cu mortar de ciment, așezați pe vechile temelii și ridicați până deasupra nivelului pământului de nivelare. Însemnări cioplite în acești stâlpi pot arăta adâncimea la care se află zidurile originale.

c) Numai eventualele porțiuni de zidărie, care ar ieși deasupra nivelului pământului de nivelare, vor trebui să fie sacrificate din punct de vedere arheologic, completându-se rosturile cu ciment și acoperindu-le cu un strat de ciment, care să împlinească golurile dintre pietre, pentru a asigura scurgerea apelor. În ceea ce privește proiectul locuinței paznicului, Consiliul amână luarea unei hotărâri, urmând ca dosarul să fie completat cu un plan de situație, de preferință cu curbe de nivel, în care să se vadă în ce loc s-a proiectat ridicarea acestei case. Locul trebuie astfel ales, încât casa paznicului să fie cât mai ascunsă și să nu se siltueze. Această locuință ar putea fi așezată de exemplu pe versantul dinspre lăncii Vechi, ca o ultimă casă a acestuia spre locul mai înalt al cetății.

Devizul lucrării se va reexamina și se va modifica în sensul recomandărilor de mai sus.

III. Titlul lucrării: *Lucrări de protejare la Castelul Bran.*

Valoarea lucrărilor: Lei 110 000 (sumă în limita stabilită de C.S.A.C.)

Titular de Investiții: Comitetul pentru Așezăminte Culturale, reprezentat prin tov. arh. Costescu și arh. Moisescu.

Proiectant: Arh. E. Costescu.

Referent: Arh. R. Lieblich.

Dosarul cuprinde:

a) piese scrise: memoriu, deviz estimativ, antemăsurătoare, analiza prețurilor, baza prețurilor, seria de prețuri, extras de materiale.

b) piese desenate: plan subsol II, plan subsol I, plan parter, la sc. 1:100; plan etaj I, II, V, VI, VII la sc. 1:100, casa de ceai, plan parter sc. 1:100 și perspectivă. Piese desenate au fost aduse în ședință de către proiectant.

Proiectul prevede lucrări exterioare la castel ca: reparații la șarpantă și la învelitoarea de țiglă solzi, reparații la obloane și la ușa corpului de gardă, spoieli și vopsitorii, – și lucrări interioare la castel ca: tencuieli interioare, înlocuirea stâlpului și a grinzilor putrede. Deasemenea, lucrări de reparație la pavilionul de ceai.

Consiliul, luând în discuție proiectul prezentat, dă aviz favorabil cu următoarele recomandări:

1. Țigla va trebui reșezată pe turnul cel mai înalt, fixându-se bucată cu bucată cu sârmă, astfel ca ele să poată rezista la furtuni.

2. Pentru facerea ușii noi din grilă metalică, la intrarea în castel, se va prezenta spre aprobare CSAC-ului desene de detaliu.

3. Lucrarea va fi condusă de un arhitect diriginte, care va da toate detaliile și indicațiunile pe șantier și care va fi răspunzător de calitatea execuției lor.

IV. Titlul lucrării: *Lucrări de protejare la biserica Stelea – Târgoviște.*

Valoarea lucrării: lei 60 000.

Titular de Investiții: Ministerul Cultelor reprezentat prin tov. Simionescu.

Proiectant: Arh. Panaitescu.

Referent: Arh. T. Socolescu.

Proiectul compus din piese desenate și scrise cuprinde lucrări de execuție a trotuarului din piatră, inclusiv bordurile și socluri de piatră cu copertine.

Consiliul amână discuțiile asupra acestui proiect deoarece proiectantul lipsește la ședință, delegații CSAC urmând să cerceteze monumentul la fața locului.

V. Titlul lucrării: *Lucrări de protejare la Biserica din Bordești.*

Valoarea lucrării: 63 400 – (din suma repartizată de CSAC de lei 90 000)

Titular de Investiții: Ministerul Cultelor reprezentat prin tov. Simionescu.

Proiectant: C. Jipescu.

Referent: Arh. T. Socolescu

Proiectul prevede dezgroparea bisericii, făcându-se săpături de pământ în jurul ei, defaceri și refaceri de zidărie în toate punctele unde sunt crăpături, refacerea șarpantei acoperișului, construcția turlei din lemn și îmbrăcarea ei și a acoperișului cu tablă galvanizată.

Devizul lucrărilor de reparație fiind de 63 400 lei, restul de 26 600 lei (până la suma de 90 000) este prevăzut a se întrebuița pentru restaurarea picturilor (execute la timpul lor de vestitul pictor al sec. XVII, Pârnu Mutu).

Consiliul, luând în discuție proiectul prezentat constă următoarele:

1. Turla bisericii a fost inițial construită din zid și nu din lemn învelit cu tablă galvanizată, astfel că este prevăzută în proiect. Deasemenea, întreaga învelitoare era din țigla și nu din tablă galvanizată.

2. Dat fiind că nu se cunosc precis cauzele crăpăturilor mari ce s-au produs în zidărie și că acestea par a fi datorate mai degrabă alunecărilor de teren, sau în orice caz structurii solului decât datorită mișcărilor seismice, Consiliul socotește că înainte de a se efectua lucrările de reparație proiectate, să se facă o cercetare științifică, geotehnică la fața locului, prin care se va determina prin sondaje natura terenului, deducându-se astfel în mod precis cauzele degradării monumentului.

În concluzie, amână, până la efectuarea acestei cercetări științifice geotehnice, luarea unei hotărâri, recomandând Ministerului Cultelor să ia de urgență măsuri pentru studiul terenului. În acest scop s-ar putea adresa și Trustului topografo-geotehnic din CSAC.

Președinte: Prof. Arh. DUILIU MARCU
Membrii: Arh. BALȘ ȘT.
Arh. COSTESCU
Arh. GHICA BUDEȘTI
Prof. IONESCU GR.
Arh. LIEBLICH R.
Prof. TEODORU H.

PROCES VERBAL Nr. 9 al ședinței de avizare din ziua de 11 Aprilie orele 9

Compunerea Consiliului:

Președinte: Prof. Dulliu Marcu

Membrii: Arh. Balș Ștefan
Arh. Ghika Budești
Prof. Ionescu Grigore
Arh. Lieblich R.
Prof. Teodoru Horia

Deasemenea iau parte ca:

Referenți: Arh. Fischer F.
P. Năsturel
Arh. Socolescu T.

Secretar: N. Christu

I. Titlul lucrării: *Lucrări parțiale de restaurare la biserica fostei mânăstiri Dealul din Târgoviște.*

Adresa Min. Cultelor Nr. 5362 din 1953 înregistrată la C.S.A.C. sub Nr. 3304 din 2 Aprilie 1953.

Valoarea lucrării: Lei 192 160 (sumă în limita celei stabilite de C.S.A.C.)

Titular de Investiții: Min. Cultelor reprezentat prin tov. V. Simionescu și Arh. Paraschivescu.

Proiectant: Arh. Paraschivescu

Referent: Prof. Grigore Ionescu

Se prezintă dosarul, care cuprinde piesele desenate și piese scrise. Proiectul prevede construcția turlei mari a bisericii (a pantocratorului) din zidărie cu centură de beton armat și învelirea ei cu tablă de aramă. Revizuirea învelitorii bisericii, ornamente de piatră și refacerea trotuarului din piatră în jurul bisericii. Prin aceste lucrări, restaurarea exterioară a bisericii ar putea fi socotită terminată, rămânând ca tencuirea interioară a turlilor și refacerea picturilor să fie executate ulterior.

Consiliul, luând în discuție proiectul, dă:

AVIZ FAVORABIL

cu următoarele recomandări:

1. Înainte de începerea lucrării se va proceda la strângerea, cu cea mai mare grijă a tuturor pietrelor cioplite cu ornamente, care provin din turlile bisericii și care astăzi se află răspândite în neregulă în molozul dărâmașurilor. Se vor grupa de o parte și se vor numerota fleuronii care pot fi folosiți din nou la cornișa

turlei mari și cei care sunt parțial, deteriorați. Aceste pietre vor fi inventariate și depozitate într-un loc ferit.

2. Se vor executa sondaje lângă soclul monumentului pentru a se găsi nivelul exact al feței inferioare a primei asize de piatră de talie a soclului, care actualmente este parțial îngropat.

3. Trotuarul și bordurile actuale vor fi scoase și depozitate, pentru a putea fi refolosite.

4. Monumentul va fi degajat de molozul și pământul din jurul lui, pe o lărgime de cel puțin 8 m, ajungându-se la un nivel de 20 cm sub nivelul găsit prin sondaje (arătat la pct. 1). La marginea acestui spațiu debleiat se va face provizoriu o rigolă cu pantă suficientă pentru strângerea și evacuarea apelor de ploaie. Trotuarul se va reface pe un strat de beton de 10 cm, iar bordura pe o fundație de 30 cm adâncime. Trotuarul nu se va executa din piatră de Câmpulung astfel cum este prevăzut în deviz, ci dintr-o piatră mai dură ca de exemplu cea de Măgura sau Gura Văii.

5. La îmbrăcarea cu piatră a turlelor se va admite ca unele pietre să depășească cu puțin planul general al fațadei, nefiind necesare racorduri.

6. Fleuronii de piatră de pe cornișe nu se vor mai fixa cu scoabe de fier ci cu scoabe de bronz, sau dacă aceștia au fixate de acum scoabe de fier, acestea vor fi îmbrăcate cu un strat de plumb. Piesele existente vor fi așezate la rând, evitându-se întreruperea șirului lor prin intercalarea de fleuroni de piatră noi, care au alt aspect decât acei vechi patinați.

7. Din pietrele de talie și din pietrele profilate răspândite astăzi pe teren, se vor căuta cu grijă acelea care făceau parte din clopotniță. Ele vor fi așezate la loc, completându-se eventualele lipsuri.

8. Plasele de metal puse la golurile părții superioare ale corpului bisericii, în fața rozetelor de piatră perforată, vor fi scoase din exterior și vor fi așezate pe rame metalice în interior astfel ca ele să fie cât mai puțin vizibile dinăuntrul bisericii.

9. Geamurile ferestrelor turlelor se vor executa pe cât posibil din geam armat în loc de geam catedral.

10. Ferestrele actuale ale bisericii vor fi demontate înlăturându-se cu grijă tocurile de lemn care nu sunt bine așezate. Ele vor fi înlocuite dacă este posibil cu ferestre metalice sau de lemn de stejar. În acest ultim caz se vor recondiționa tocurile existente, așezându-le cu cel puțin 25 cm retrase de la fața zidului.

11. Ușa de intrare va fi revizuită, înlocuindu-se șipca din mijlocul ei (Schlagleister), care în partea sa superioară are un element greoi și inestetic.

12. Execuția lucrărilor se va face sub conducerea și supravegherea arhitectului proiectant și a unui tehnician care va avea răspunderea. Arhitectul proiectant va avea obligația de a întocmi proiectul de execuție înainte de începerea lucrărilor și de a da detalii de execuție și toate indicațiunile necesare în timpul execuției pe șantier.

II. Titlul lucrării: *Lucrări de refacere a clopotniței și a chiliilor de la Mănăstirea Dealul.*

Adresa Ministerului Cultelor Nr. 5362/953, înregistrată la CSAC sub Nr. 3304 din 2 Aprilie 1953.

Valoarea lucrărilor: lei 224 920 pentru refacerea chiliilor

lei 185 800 pentru refacerea clopotniței (din fondurile puse la dispoziție de Patriarhie)

Titular de Investiții: Ministerul Cultelor reprezentat prin tov. Simionescu și tov. Arh. Paraschivescu.

Proiectant: Arh. Paraschivescu.

Referent: Prof. Grigore Ionescu.

Proiectul care cuprinde piese scrise și desemnate prevede consolidarea părții existente a clopotniței, precum și construcția din nou a unui corp de clădire (parter), care să adăpostească chiliile stăreției.

Consiliul luând în discuție proiectul prezentat, constată că la elaborarea acestui proiect nu s-a ținut seama în totul de fundațiile vechi, neexistând un relevu exact al fundațiilor și pivnițelor și pentru alte motive care au fost expuse de referenți și au rezultat din discuțiuni, dă un aviz nefavorabil, urmând ca proiectul și devizul să fie refăcute pe baza următoarelor recomandări:

1. Se va curăți terenul de resturile de dărâmaturi, punându-se de o parte toate blocurile de piatră de talie, profilate sau nu, pentru a se putea studia și apoi refolosii. În special se va căuta să se găsească vechea pisanie de marmoră a clopotniței, pe care se aflau cioplite chipurile donatorilor.

2. Se va întocmi un relevu exact al fundațiilor și pivnițelor existente, de care se va ține seama la conceperea noilor construcții, folosindu-se cât mai mult posibil vechile fundații.

3. Pentru a lăsa monumentului un cadru cât mai potrivit, noile construcții se vor executa numai pe latura nordică a incintei, simetric la dreapta și la stânga clopotniței. La baza proiectului va sta neapărat un studiu de ansamblu al întregii incinte.

III. Titlul lucrării: *Lucrări de reparații la Biserica Stelea din Târgoviște.*

Adresa Ministerul Cultelor Nr. 5362/953 înregistrată la CSAC sub Nr. 3304 din 2.IV.1953.

Valoarea lucrării: 60 000 lei sumă în limita celei stabilite de CSAC

Titular de Investiții: Min. Cultelor reprezentat prin tov. Simionescu și Arh. Panaitescu

Proiectant: Arh. Panaitescu.

Referent: Arh. T. Socolescu.

Proiectul prevede lucrări de execuție a trotuarului din plăci de piatră din jurul bisericii (inclusiv bordura) și bituminizarea rosturilor.

Consiliul, examinând proiectul și în urma discuțiilor, dă aviz favorabil lucrărilor recomandând:

1. Să se așeze neapărat copertina peste soclul existent pentru a nu se periclita fundațiile și zidurile prin apa care stagnează între soclu și zid.

2. Să se continue trotuarul împreună cu soclul și copertina în limita sumei prevăzute.

3. Pentru lucrări de viitor se vor prevedea: continuarea și terminarea trotuarului și a soclului cu copertina, refacerea acoperirii bazei stelate a turlei, darea jos a tencuielii ce acoperă fosta cornișă din cărămidă în zimți și refacerea acestei cornișe în forma ei originală.

IV. Titlul lucrării: *Lucrări de protejare la turnul Chindia la Palatul Domnesc din Târgoviște.*

Valoarea lucrărilor: Lei 100 000, sumă în limita celei stabilite de CSAC

Titular de Investiții: Comit. pentru Așezăminte Culturale reprezentat prin tov. V. Moiescu.

Proiectant: Arh. V. Moiescu.

Referent: Prof. Gr. Ionescu

Proiectul prevede:

a) la turnul Chindia: lucrări de consolidare ca desfăcutul și refăcutul zidăriei dislocate, a tencuielilor burdușite și a dușumelilor găsite putrede; tâmplărie nouă la ferestre și la ușa de intrare, revizuirea învelitorii de tablă, a jghiaburilor, precum și consolidarea scării existente.

b) la Palatul Domnesc: refacerea zidurilor în părțile unde sunt distruse și amenință cu prăbușirea și rostuirea fețelor acestor ziduri.

Consiliul luând în discuție proiectul, dă aviz favorabil cu următoarele recomandări:

a) *La turnul Chindiei:*

1. La executarea consolidării prevăzute în deviz se va avea în vedere: la deschiderea superioară de pe latura Est a turnului se va proceda la ridicarea la loc a masivului de zidărie lunecată în jos, înainte de a se țese zidăria acestei arcade. Pe lângă țesătura de zidărie prevăzută, se vor injecta, *sub presiune*, cu zeamă de ciment toate crăpăturile și fisurile.

2. La balustrada superioară a turnului se va completa fierul mânei curente, acolo unde lipsește, se vor așeza la loc și prinde cu mortar de ciment copertinele de piatră deplasate de cutremur de pe stâlpii pătrați ai balustradei; se vor pune la loc copertinele căzute.

3. La învelitoare se va prevedea, în locul aruncătoarelor de apă existente, aruncătoare mult mai <eșite>, pentru ca apa să nu se mai prelingă pe paramentul turnului. În acest scop se vor trimite Dir. G-rale a Monumentelor Istorice propuneri precise.

4. Pentru a doua etapă a lucrărilor se va prevedea:

– curățatul de buruieni și de plante din rosturile pietrelor soclului turnului, completându-se rosturile cu mortar de ciment.

– Pe tot paramentul exterior se va completa zidăria din cărămidă, înlocuindu-se toate cărămizile putrezite sau măcinate cu cărămizi de formatul celor existente.

– Odată cu această completare a paramentului se va face în partea superioară a turnului (între cele două centuri superioare de fier existente) și între cele două rânduri de ferestre, câte o centură de zidărie armată sau de preferință o centură de beton armat așezată în zid și mascată prin completarea zidului de cărămidă în spre exterior, după care cercurile de fier vor fi îndepărtate. În acest scop se va trimite spre avizare un proiect de execuție împreună cu evaluările necesare.

– Se va reface consola de susținere a balconului de pe latura Sud.

b) *La Palatul Domnesc*

1. Se vor consolida zidurile mâncate ce amenință cu prăbușirea și arcadele, bolțile sau arcele mâncate, care sunt supraîncărcate cu alte ziduri.

2. Pentru alte consolidări se va face uz de ajutorul unei echipe de arheologi și tehnicieni care vor face studiul și releveul ansamblului cu ajutorul sondajelor și deblejerilor necesare.

3. În ceea ce privește baia turcească din incinta Palatului Domnesc consiliul socotește că ar fi util să se întocmească de îndată un releveu exact al ei. Propunerea referentului de a acoperi ruinele acestui edificiu cu o șarpantă de lemn și învelitoare de șindrilă nu este admisă de Consiliu, socotind că aceste ruine pot să rămână deocamdată neacoperite, ca și acelea ale Palatului Domnesc.

V. Titlul lucrării: *Lucrări de protejare la Biserica Albă din comuna Baia, raionul Fălcițeni.*

Valoarea lucrării: 50 000 lei în limita sumei fixate de C.S.A.C.

Titular de Investiții: Min. Cultelor, reprezentat prin tov. Simionescu.

Proiectant: Arh. Andrei Loiso.

Referent: Arh. Fischer.

Proiectul prevede lucrări de desfacerea învelitoarei, de refacere a șarpantei putrede, a streșinei și a învelitoarei de olane.

Consiliul, luând în discuție proiectul, dă aviz favorabil cu următoarele recomandări:

1. Olanele recuperabile nu vor fi întrebuintate alternând cu olane noi, ci acoperind suprafețe întregi din acelaș fel de olane.

2. Refacerea acoperișului va fi executată după un plan exact al acoperișului, ținându-se seama de forma și structura vechei șarpante.

3. Execuția lucrărilor se va face sub conducerea și supravegherea arhitectului proiectant și a unui tehnician care va avea răspunderea. Arhitectul proiectant va avea obligația de a întocmi proiectul de execuție înainte de începerea lucrărilor și de a da detalii de execuție și toate indicațiunile necesare în timpul execuției pe șantier.

VI. *Titlul lucrării: Lucrări de reparare la Schitul Brad – Olănești.*

Adresa Comitetului pentru Așezăminte Culturale Nr. 9357/953, înreg. la CSAC sub nr. 3026/27 Martie 1953.

Valoarea lucrării: Lei 187 000.

Titular de Investiții: Min. Cultelor reprezentat prin tov. Simionescu.

Referent: Arh. T. Socolescu.

Conform datelor cuprinse în dosar, lucrările proiectate constau din amenajări și reparațiuni la biserică și clădirile anexe.

Având în vedere că dosarul nu este complet, el necuprinzând piese desenate prin care să se poată determina poziția lucrărilor proiectate, Consiliul amână cercetarea acestei lucrări, până la completarea dosarului.

Președinte: DUILIU MARCU

Membrii: Arh. BALȘ ȘT.
Arh. GHIKA BUDEȘTI
Prof. IONESCU GR.
Arh. LIEBLICH R.
Prof. H. TEODORU

PROCES VERBAL Nr. 10 al ședinței din 13 Aprilie orele 9

Compunerea Consiliului:

Președinte: Duiliu Marcu

Membrii: Arh. Balș Ștefan
Arh. Ghika Budești
Prof. Gr. Ionescu
Arh. Lieblich R.
Prof. Teodoru H.

Deasemenea iau parte ca:

Referenți: Arh. Fischer F.
P. Năsturel
Arh. Socolescu T.

Secretar: N. Christu

I. Tov. Prof. Teodoru nefiind prezent la ultima parte a ședinței din 11 Aprilie, ridică chestiunea protejării băii turcești din incinta Palatului Domnesc din Târgoviște, semnalând Consiliului existența în arhiva Comitetului pentru Așezăminte Culturale a unui proiect de acoperire a acestui edificiu și cere repunerea în ordine de zi a ședinței viitoare a acestei chestiuni și examinarea proiectului mai sus menționat.

Consiliul hotărăște ca acest proiect să fie adus spre cercetare într-o ședință viitoare.

II. *Titlul lucrării: Lucrări de reparație a zidurilor și turnurilor Cetății Sighișoara.*

Valoarea lucrării: 100 000 lei (în limita sumei fixată de CSAC)

Titular de Investiții: Comitetul pentru Așezăminte Culturale reprezentat prin tov. Arh. Moisescu V.

Proiectant: Arh. V. Moisescu

Referent: Arh. R. Lieblich

Dosarul cuprinde piese scrise și o schiță a Cetății Sighișoara, prezentată în ședință. Proiectul prevede lucrări de desfăceri și refaceri parțiale la zidurile surpate de piatră, copertine la ziduri din cărămidă învelite cu țiglă solzi, completări la turnul cu ceas ca: zidărie de cărămidă, tencuieli exterioare și interioare, pardoseli și trepte de cărămidă, dușumele de lemn și tâmplărie simplă la ferestre.

Consiliul luând în discuție proiectul prezentat, dă aviz favorabil lucrărilor cu următoarea condițiune:

Lucrările vor fi supravegheate îndeaproape în afară de arhitectul diriginte și de un colectiv, ca organ de consultare, compus din tehnicienii locali, arhitecții și inginerii cu mai multă experiență, istorici sau ori care altă persoană competentă în materia și care se simte legată de istoria acestui oraș (ca de exemplu fostul sau foștii Directori ai Muzeului din Turnul cu Ceas și alții).

Deasemenea Sfatul Popular va trebui să ia măsuri de protejare a caselor vechi din cetate, evitându-se orice schimbare a fațadelor, chiar și în ceea ce privește culoarea; acolo unde din diferite motive s-a procedat în trecut la văruierea acestor case, se va încerca să se cojească fațadele de stratul de văruială albă făcându-se mai întâi încercări de cojire pe porțiuni mici (1–2m.p.)

III. *Lista de monumente istorice (prima serie) care urmează să fie propusă pentru a fi decretată ca atare, Referent: Arh. R. Lieblich.*

În vederea decretării unei prime liste de monumente istorice de arhitectură, Direcția Generală de Monumente Istorice prezintă o primă listă conținând cca. 900 monumente istorice care au fost alese dintre cele mai importante și care au fost controlate și găsite bune ca atare de această Direcțiune.

Se dă citire listei de monumente din orașul București, Consiliul fiind de acord cu aceste propuneri, făcând totuși unele mici modificări. Consiliul hotărăște ca în ședința viitoare să se continue examinarea acestei liste.

IV. *Titlul lucrării: Lucrări pentru restaurarea bisericii fortificate Precista din Galați. Adresa Min. Cultelor Nr. 4895/1953 înreg. la C.S.A.C. sub Nr. 3686/11.IV.1953.*

Valoarea lucrării: Lei 250 000 – (sumă în limita celei stabilite de C.S.A.C)

Titular de investiții: Ministerul Cultelor, reprezentat prin tov. Arh. Chefnex și V. Simionescu.

Proiectant: Arh. Chefnex (Arhitectul Episcopiei de Galați).

Referent: Prof. Gr. Ionescu.

Dosarul compus din piese scrise și desenate prevede lucrări de dărâmare a turelor crăpate și reclădirea altora noi, una pe naos în locul celei existente, alta pe pronaos, unde restauratorul presupune că a existat o asemenea construcție. El înlătură turla clopotniță de pe exonartex, care după părerea sa ar fi o adăugire târzie.

Consiliul luând în discuție proiectul prezentat, desparte problema dărâmării de aceea a reconstituirii bisericii și întrucât starea de deteriorare în care se găsesc în special turele, reprezintă un pericol permanent, hotărăște să dea un aviz favorabil lucrărilor de dărâmare cu următoarele condițiuni:

1. Să se dărâme și să se îndepărteze încăperea anteintrare din fața bisericii.

2. Să se construiască schelăria independentă în jurul întregii clădiri în vederea lucrărilor de dărâmare și refacere.

3. Să se execute un releveu exact al fațadelor, cu toate detaliile cotate, atât pentru corpul de jos al bisericii, cât și pentru ambele turlle cu acoperișurile lor.

4. După executarea releveului să se procedeze cu mare grijă la dărâmarea părților dislocate ale turelor.

5. Să se execute cu mare grijă și atenție, spre a nu se rupe eventuale resturi de profile vechi, straturile de tencuială suprapuse peste eventualul strat original de tencuială, sau pe zidul vechi, care în prealabil ar fi fost curățat de tencuiala veche.

Cu această ocazie se vor urmări cu atenție toate urmele care ar putea aduce vreo lumină asupra formelor, profilelor sau decorului original al monumentului. În special se va cerceta dacă pe latura dinspre răsărit a bazei turlei pantocratorului nu se găsește urma, în formă de cerc a cupolei sau învelitoarei absidei altarului.

Să se execute după aceea fotografiile și relevee, atât după fețele bazelor celor două turlle, cât și după fațadă.

6. Să se scoată din operă, cu cea mai mare grijă, cele două blocuri de piatră cioplită ce se află

zidite în ușa astupată de pe latura de sud a exonartexului.

În ceea ce privește lucrările de reconstituire a turelor (proiect întocmit de tov. arh. Chefneux), consiliul amână luarea unei hotărâri urmând:

1. Să se întocmească pe baza datelor rezultate din studiul atent al fațadelor curățate de tencuiele, un proiect de restaurare, care va fi trimis spre avizare. Eventuale săpături în terenul de umplură din jurul bisericii vor putea da la iveală fragmente de piatră cioplită de la ferestre sau alte profile, fragmente de cărămizi de format special sau alte urme, care vor putea fi de folos la completarea datelor necesare întocmirii proiectelor.

2. Să fie anunțat C.S.A.C. din vreme, atunci când monumentul va fi înconjurat de schele și curățat de tencuiele, spre a se putea face de către specialiștii C.S.A.C. o nouă cercetare atentă a monumentului la fața locului, dându-se toate indicațiile necesare întocmirii proiectului de restaurare.

3. Nu se va îngădui nici o lucrare de refacere înainte de avizarea proiectului și a detaliilor necesare executării în bune condiții a lucrărilor.

V. Consiliul ia notă de informațiile aduse de tov. referent P. Năsturel cu privire la dărâmarea ruinelor vechii biserici catolice a lui Alexandru cel Bun din Baia, ce începe să se facă fără avizul CSAC sau a Ministerului Cultelor și hotărăște să se întocmească de îndată o adresă către comună și raion, pentru a opri dărâmarea ei.

Deasemenea, Consiliul hotărăște ca C.S.A.C. să sesizeze în scris Comitetul pentru Artă cu privire la frescele ce se degradează de la Biserica Vatra Moldoviței.

Președinte: DUILIU MARCU

Membrii: Arh. BALȘ ȘT.
Arh. GHIKA BUDEȘTI
Prof. GR. IONESCU
Arh. R. LIEBLICH
Prof. TEODORU H.